№ 78 ՇԱԲԱԹ, 12 ԱՊՐԻԼԻ ԵՐԿՐՈՐԴ 1919 ՏԱՐԻ ՇԱԲԱԹ, 12 ԱՊՐԻԼԻ №78

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Օրգան Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէի

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր առ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը։ Յօդուածները պէտք է գրուած լինեն պարզ և մի երեսի վրայ։ Յօդուածները կարող են ենթարկուել փոփոխման և կրճատման։ Ընդունուած յօդուածները, որոնց տակ չէ գրուած վարձատրութեան պահանջ՝ կը համարուեն ձրի։

ԳԻՆՆ Է 1 ՌՈՒԲԼԻ

Յայտարարութիւնների ընդունւում են ամեն լեզուով առաջակողմն առաջին երեսում 1 ռուբ., իսկ վերջին երեսում՝ 75 կոպ. Բժիշկների և ուսուցիչների համար որոշ զեղչ։ Մահազդի համար 25 ռուբլի։ Յայտարարութիւնները նոյն օրուայ թերթի համար ընդունւում են մինչև ժամը 3-ը։

ՇԱՐՈՒՆԱԿՒՈՒՄ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹ.

ապրիլի 1-ից

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹԻ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է.

1 ամիսը . . . . 18 ռուբ.
3 » . . . . 50 »
Հատավաճառ . . . . 1 ռուբ.

Հասցէն՝ Тифлисъ, Головинскій пр. № 41.

Գրասենեակը բաց է ամեն օր առաւ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից։ Телефонъ 16—90.

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՒ ԱԴՐԲԵՋԱՆ

մենգրող

բոլոր անձանց, որոնք պատկանում են Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան և կամ համակիր են նրան, ԽՆԴՐՈՒՄ ԵՆՔ վաղօրօք հանդիպել մեր խմբագրատանը
Головинскій, 41. 6—6

ՀԱՅՐԻԿ ԵՒ ԱՇԽԷՆ ՏԷՐ-ՊՕՂՈՍԵԱՆՆԵՐԸ
սրտի ցաւօք յայտնում են, որ այսօր՝ շաբաթ, ապրիլի 12-ին, առաւ. ժամը 10-ին լինելու է իրենց հօր՝

ՄԿՐՏԻՉ ՏԷՐ-ՊՕՂՈՍԵԱՆԻ

յուղարկաւորութիւնը դերմանական հիւանդանոցից (Великокняжеск. ул.) դէպի Քամոյեան եկեղեցին, որտեղից պատարագից յետոյ դէպի Խոջիվանքի գերեզմանատունը։ 1—1

Ծարուհին և Վարդան Մելքոնեան, Գայիանէ Մկրտչեան, Շողակաթ Առաքելեան Ջիլինգարեանները իրենց զաւակներով յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին, որ իրենց անմոռանալի մօր, մեծ մօր և քրոջ թանկագին մահը՝

ՄՇՏԵՍԻ ՀԵՂԻՆԷ ՍԱՐԳՍԵԱՆ ՋԻԼԻՆԳԱՐԵԱՆՑԻ

մահուան քառասունքը օրը, կիրակի, ապրիլի 13-ին, կատարուելու է Նորաշէնի Ջիլինգարեանց եկեղեցում. պատարագի սկիզբը ժամը 10 և կէսին, հոգեհանգիստը ժամը 11 և կէսին։ 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ

փոխադարձ վարկային դրամատան վարչութ.

սորանով հաղորդում է ի տեղեկութիւն դրամատան պ.պ. բաժնետէրերի, որ կիրակի, 27 ապրիլի Նոր տոմ. 1919 թ., առաւօտեան ժամի 11-ին, Քաղաքային Վարկի ընկերութեան շինութեան մէջ (Գոլովինեան փող., 3) նշանակուած է դրամատան բաժնետէրերի ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ

Զբաղմունքի առարկաներն են՝

1. Խորհրդի, Վարչութեան և Վերստուգիչ Յանձնաժողովի զեկուցում։

2. Դրամատան 1918 թուի հաշուի քննութիւնն ու հաստատում։

3. Վարչութեան երկու անդամների ընտրութիւն, փոխանակում Մ. Ի. Բերբերեանի և ապաշաղ թողած Մ. Ա. Բունիաթեանի փոխարէն։

4. Խորհրդի չորս անդամների ընտրութիւն, լիազօրութեան ժամանակը լրացած լինելու պատճառով հնացածների փոխարէն.

5. Վերստուգիչ յանձնաժողովի 5 անդամների ընտրութիւն։

Դրամատան բաժնեթղթերը (акціи), որոնք ձայնի իրաւունք են տալիս ընդհանուր ժողովում կամ թէ դրանց փոխարէն պետական և վարկային հիմնարկութիւններից տրուած վկայաթղթերը, որոնք ընդունուած են գրաւ ի պահեստ, իրենց համարների մանրամասն ցուցմունքով, պէտք է ներկայացնեն Թիֆլիսի դրամատան վարչութեանը գոնէ եօթ օր առաջ մինչև ընդհանուր ժողովի օրը և դրանք չեն վերադարձուի մինչև ընդհանուր ժողովի վերջանալը։ Բանկի երկրորդ և երրորդ բաց թողած բաժնեթղթերի ժամանակաւոր վկայաթղթերը, ինչպէս են անուանականները, կարիք չկայ ներկայացնել դրամատանը, որովհետև նրանց տէրերի անունները կը մտցուեն բաժնետէրերի ցուցակների մէջ համաձայն վարչութեան գրքերի մէջ ունեցած ստորագրութիւնների։ Վարչութեան գրքերի մէջ ժամանակաւոր վկայաթղթերի տէրերի վարչութեան գրքերի մէջ մտցնելը կամ թէ վերջինների կողմից մի անձից միւսին յանձնելը պէտք է կատարուեն գոնէ եօթ օր առաջ մինչև ընդհանուր ժողովը, հակառակ դէպքում ժամանակաւոր վկայաթղթերի տէրերը, համաձայն դրամատան № 57 յօդուածի, ընդհանուր ժողովում չեն կարող ձայնի իրաւունքով օգտուել ոչ անձամբ և ոչ հաւատարմագրերով։

Ի նկատի ունենալով, որ համաձայն ֆինանսների պ. նախարարի թոյլտւութեան, կանոնադրութեան § 56 յօդուածը փոխուած է, որով սահմանում է ընդհանուր ժողովում իւրաքանչիւր բաժնետիրոջ ձայնի իրաւունքը նրա ներկայացրած բաժնեթղթերի քանակութեան համեմատ ներկայացուած ընդհանուր ժողովին ներկայացրած իւրաքանչիւր 25 բաժնեթուղթը տալիս է միմիայն մի ձայնի իրաւունք (50 բաժնեթուղթը—2 ձայնի, 75 բաժնեթուղթը—3 ձայնի, 100 բաժնեթուղթը—4 ձայնի և այլն), միայն թէ այն սահմանափակումով, որ բաժնետէրերից ոչոք ընդհանուր ժողովում չի կարող ունենալ անձամբ կամ հաւատարմագրով աւելի շատ ձայն, քան ընդհանուր ժողովին ներկայ եղող բոլոր բաժնետէրերի մէկ տասներորդ մասի ձայները։

Ձայները յանձնելու հաւատարմագրերի մասին վարչութեանը պէտք է յայտնել ոչ ուշ քան երեք օր առաջ մինչև ընդհանուր ժողովը։

Առաջին բաց թողած բաժնեթղթերը (№ № 1—20,000) կամ նրանց փոխարինող վկայաթղթերը ընդունւում են դրամատան վարչութեան մէջ ամեն օր ժամի 10-ից մինչև 3-ը ցերեկուայ, բացի տօներից և դրանց ընդունելութեան ժամանակից, այլ և վարչութեան գրքերի մէջ, ժամանակաւոր վկայաթղթերի նոր տէրերի անունները մտցնելու ժամանակը լրանում է շաբաթ, ապրիլի 19-ին, ցերեկուայ 1 ժամին։

1—1 Թիֆլիսի Փոխադարձ Վարկային Դրամատուն

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ“-Ի ՀԱՄԱՐ ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ ԼՐԱԳՐԱՎԱՃԱՌՆԵՐ

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

Լուրեր Ախալցխայի ճակատից:
Հրէական ջարդեր Արտաասխանում:
Վիլհելմի վիճակը:
Եապոնիայի օգնութիւնը Ռուսաստանին:
Անգլիական հրամանատարութեան պատասխանը Քուչուկ-խանից:

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Աշակերտական ֆրակցիայի ԳԱՍՄԱ-ՖՐԱԿՑ. ԽՄԲԱԿ

կիրակի, ապրիլի 13-ին, ուղիղ ժամը 4 և կէսին, կը կայանայ երեկոյթական դասախօսութիւն, կը խօսի Բ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆԵԱՆԸ

„ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐԻ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻԿ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՍԿԻԶԲԸ ՌՈՒՍԱՀԱՅՈՑ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ“

նիւթի մասին։ Հրաւիրւում են Աշակերտական և Ուսանողական ֆրակցիաների անդամները և նոյնպէս հետաքրքրուողները։ Դասախօսութիւնից յետոյ տեղի կունենայ Ֆրակցիայի ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԸ։ 3—1

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ՖՐԱԿՑԻԱՅԻ ագիտացիոն կուրսեր

Շաբաթ, ապրիլի 12-ին, երեկոյեան ժամը 8 ին, կուսակցութեան ակումբում (Գոլովինսկի, 41).

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱԽՈՒՄԵԱՆԸ

կխօսի

Հայաստանի ներկայ դրութիւնը եւ մեր անելիքը

նիւթի մասին։ Մուտքը ազատ է Ուսանողական և Աշակերտական ֆրակցիաների անդամների համար։ Խնդրւում են չուշանալ 1—1

1919 թ. ԶՈՒԲԱԼՈՎԻ ԱՆՈՒԱՆ № 492—92

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏՈՒՆ

Հայկական Դրամատիկ Խմբակցութիւն

Այսօր, շաբաթ, ապրիլի 12-ին, կը ներկայացնուի Շիրվանզադէի

ՉԱՐ ՈԳԻ

Դրամա 4 արար.

Մասնակցում են.—Տ.տ. Սաադիկ, Ցառմիկ, Տէր-Ցոլակեան, օր.օր. Աստղիկ, Շողիկ, Սաղաթելեան, պ.պ. Աղաբաբեան, Դուբօզ, Դուլթեան, Կորկոտեան, Մուշեղեան և այլք։

Սկիզբը երեկ. ժամը ճիշտ 7-ին։ ◆ Տեղերի գները 40 ռ. մինչև 9 ռ. 50 կ. ◆ Հերթ. բեմադր.՝ Բալանթար Լ. ◆ Յուշարար՝ Ժորժիկ։ ◆ Տոմսերը վաճառւում են թատրոնի կասսայում ամեն օր առաւ. ժ. 10-ից մինչև 12-ը և երեկոյեան ժամը 6-ից մինչև 10-ը։ ◆ Վարչ. հերթ. անդամներ՝ Նազարբէքեան, Սերժ. 1—1

ԲԺԻՇԿ

Խ. ԷՅԵՐՋԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Փարիզի Hotel-Dieu, պրոֆ. Gilbert-ի կլինիկաների, մասնագէտ ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների։ Մեթոդիկ բժշկում թոքախտի, պլերիտի, պրոնխիտի, սրտի խփոցի, լեարդի ուռեցքի, arteriosclerosis-ի (շնչերակների կարծրանալ) անձական տնկարողութեան և հին գլխացաւի, կերակրութիւն ընթերային ժառած սրտի հիւանդութեանց համար։ Ընդունելութիւնը առաւօտ. ժամը 10—12, երեկոյեան ժ. 4 6, կիրակի և տօն օրերը միայն 10—11։ Հասցէ՝ Միքայէլեան փող. № 41։ 100—7

ԲԺՇԿՈՒՀԻՏ

Յ. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ

(Նախկին Դաւթօ սանատորիայի ասիստենտ)։

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների մասնագէտ, թոքերի և սրտի հիւանդ.։ Ընդունելութիւնը ամեն օր երեկոյեան ժամը 5—7-ը։ Սոլոլակի, Ռոլիշևսկայա 3, հեռ. 16—69. ա. օ.) 100—150

ԲԺՇԿՈՒՀԻՏ

Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Բեռլինի եւ Մոսկուայի համալսարանների կլինիկաների։ Մասնագէտ ներքին հիւանդութիւնների—թոքախտի և սրտի. ընդունելութիւնը՝ իր բնակարանում և լոյսի ու էլեկտրոբուժական կաբինետում։ Հետազօտութիւնը և բժշկութիւնը X ճառագայթներով։ Ամեն օր, 9—1 և 5—8 ժամը երեկ. Բեհբուտովսկայա փ., № 23։ Հեռ. 7—92։ 100—80

ՇԱՌԼԱՏԱՆՈՒԹԻՒՆ ԹԷ ԱՒԱՆՏԻՒՐԱ

—

«Բանի որ հայութեան վերջն անհատը չի ազատուած, Դաշնակցութեան համար չկա զսպուածութեան առաջնահերթ կայք...

Այսպէս էր սրտացում մի պետական կից բանաւոր, որ չառ մասին ծանօթ էր Դաշնակցութեան ավելացրած գործունէութեան և զօրծելակերպի

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ — Թիֆլիս, 12 մայիսի

ՊԱՐԻԶԻ ՎԵՀԱԺՈՂՈՎԸ

Այն, ինչ վաղուց արդէն կատարւում է Պարիզի վեհաժողովում, բատ մեծի մասին այնպէս է քօղարկւած, լուրերն ու տեղեկութիւններն այնտեղի քաղաքական անցուդարձի մասին այնպիսի խիստ ցենզուրայի են ենթարկւում, որ մենք մինչև այսօր էլ չենք կարող պատկերացնել մեզ վեհաժողովի ներքին և իրական պատկերը. չգիտենք, թէ ինչ վիճաբանութիւններ և մաքերի ինչ փոխանակութիւններ են տեղի ունենում այնտեղ։

Ժամանակ առ ժամանակ կցկտուր ու թերի լուրեր են հասնում մեզ, թէ իբր վեհաժողովում խոշոր տարաձայնութիւններ են ծագել հիմնական ու ամենաէական խնդիրների շուրջը և որ այդ տարաձայնութիւններն սպառնում են այնպիսի արմատական բնոյթ ստանալ, որ վեհաժողովի առաջ դրւած կարևոր ու հրամայականօրէն անյետաձգելի գործը կարող է միանգամայն տապալուել, և ժողովուրդները, ազգերն ու պետութիւնները կրկին կանգնած կլինեն մի նոր ու իր հետևանքներով էլ աւելի ահաւոր արհաւիրքի առաջ, քան այն քաոսը, ինչ մենք ապրեցինք այս հինգ տարուայ ընթացքում։

Այնուհետև կրկին գալիս են մխիթարիչ լուրեր. հեռագիրները հաղորդում են, որ տարաձայնութիւններն արդէն հարթւում են և որ՝ դարձեալ մի քանի շաբաթ,—և խաղաղութեան ու ընդհանուր հաշտութեան վերջնական պայմանագրի ստորագրելը կլինի արդէն կատարուած և անհերքելի մի փաստ և իրողութիւն։

[illegible]

ՄԱՄՈՒԼ

[illegible]

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՎԻԼՀԵԼՄ II ՎԻՃԱԿԸ

Լոնդոնից հաղորդում են, թէ ենթադրութիւն կայ կայզեր Վիլհելմին իր բնակութեամբ ուղարկել Անգլիա։

ՊԼԵՄԻՍՑԻՏԸ ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Պարիզից հաղորդում են, որ Լեհաստանի սահմանների որոշումը կը կայանայ Պլեմիսցիտի օգնութեամբ։

ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՐԱՒԱՑԻՆ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻՆ

«Од. Нов.» լրագիրը հաղորդում է, թէ Վերսալի Դաշնակից կոնֆերանսը դաշնակցական ատղիօ-հեռագիր է ուղարկել ադմիրալ Կոլչակին, որով յայտնում է Սիբիրական կառավարութեանը՝ հարաւային Ռուսաստանին Դաշնակից մեծ ոյժեր ուղարկելու մասին։ Այդ ատղիօն համարւում է որպէս պատասխան Ս. Դ. Սազոնովի՝ ադմ. Կոլչակի անունով ֆրանսիական կառավարութեան առաջ հանդէս գալուն։

ԷՍԹՈՆԻԱՅԻ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Од. Нов.» թերթը հաղորդում է, թէ Սիբիրիայի կառավարութիւնն ընդունից Էսթոնիայի կողմից մարդկանցով և ռազմամթերքներով օգնութիւնը։ Դրա փոխարէն Էսթոնիան Հեռաւոր Արևելքում կը ստանայ մի շարք արտօնութիւններ։

Ադմիրալ Կոլչակի բանակի մէջ է մանելու էսթոնական մի կորպուս 100 հազար սուինով։

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻ ՃԱԿԱՏՈՒՄ

Ախալցխայի փոփոխութիւն չկայ։ Հաղորդելիս տեղեկութիւնների համաձայն, թաթարական ձիաւոր և հետևակ զօրքերի բոլոր մասերի դէկավար Մուստաֆան սպառնալով է Դիգուրի ուղղութեան գիւղացիների ձեռքով, որոնց բոլորել են վերջին ապստամբութեան դէմ։ Վերջին ապստամբութեան մէջ փախած ցեղ և ջուրնային ով մի մասնակցութիւն չեն ունեցել։ Ահմեդ-բեկ Արաշխենի սպանուել է փախստականներին Արդահանի գիւղացիների դէմ զբաղուելու համար։ Մեր զօրքերի անցած ճանապարհին բնակիչները հպատակութիւն են յայտնում։ Թաթարական հրոսակները փախած դէպի Արդահան։

ՌՈՍՏՈՎՈՒՄ

Գեներալ Պոկրովսկին քաղաքային վարչութեան անդամ Ի. Մ. Ահէէ Շաչինովի հետ խոստովանութեան ժամանակ՝ յայտնել։

Հաղորդեցէք բնակչութեանը, որ բոլորը լինեն հանգիստ և զբաղուեն իրենց գործերով։ Երբ որ Թուրքը և կամաւորական բանակն են օգնութեան գալիս Դոնին՝ Ռուսաստանին ոչ մի վտանգ չի կարող սպառնալ։

ՀՐԷԱՆԵՐԻ ՋԱՐԴԸ

„Gazette de Lousanne“ թերթը հաղորդում է.—Սարսափելի գործեր են կատարւում։ Դեկտեմբերից մինչ տարեսկիզբ ենք հրէական ջարդերի Չեխօ-Սլովակիայում, Տրանսիլվանիայում, Ռումինիայում, Ուկրայնայում և Գերմանիայում։

Համաձայն „Deut. Allg. Zeit.“-ի հաղորդագրութեան՝ ջարդեր են տեղի ունեցել Ֆրանկֆուրտում Մայնի վրայ և Բեռլինում։ Բեռլինը ջարդերի պատասխանատու առել էր։ Փողովրդական կամիսարները առիպուած էին կոչեր հրատարակել, որպէսզի կարգադրեն հանգստացնել հրէաներին։

Չեխօ-Սլովակիայի Գիլշայուսի, Պրեբբուրգի, Լադի, Ուզերոդինի, Պերլինում և Պոդիբրադում տեղի ունէին կողոպուտներ և սպանութիւններ։ Հունգարիայում յարձակում գործուեց աւելի քան 800 հրէայ պատերազմական վրայ։ Այն հրէաները, որոնք հնարաւորութիւն ունեցան փախչելու՝ ապաստարան գտան Գալիցիա-

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(Վրաց Հեռ. Գործ.)

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

Ներմանական սուզանաւը չէզոքացրած

Գերմանական № 74 սուզանաւը, որը գալիս էր Տուլոնից, տեղեկութիւն չստանալով զինադադարի մասին, խորտակել է Բարսելոնի մօտ, ուր սպանական իշխանութիւնը չէզոքացրեց նրան։

Խաղաղութեան պայմանագիրը

Պարիզի լրագրի ուղիղ ստացած հաղորդագրութիւնը, որ բրիտանական պատգամաւորութեան անդամը յայտնել է, թէ բոլոր գլխաւոր հարցերն արդէն որոշուած են և խաղաղութեան պայմանագիրը մշակուած է։ Երբ ազդարարը կը ծանօթանայ խաղաղութեան դաշնագրի վերջնական ձևին, 2—3 շաբաթ յետոյ նա կը համոզուի, որ այդ մի ամենահրդեհի մաքուր, ամենաառողջ և ամենամեծ մարդկային փաստ է, որպիսին երբևէ ստեղծուած է։ Պատգամաւորը յայտնեց, թէ ֆրանսիական կառավարութեան զեկավարները գոհ են նրանով, որ վճռուած են Ռեյնի վերահաստացման և աղքատային ապահովութեան հարցերը։

Մաքսատնային փոխուած

Կլեմանսոյի խնդրի համաձայն, նախագահ Պուանկարէն Կլեմանսոյի գէմ մահափորձ անող Կոտէնի մահապատիժը փոխեց 10 տարուայ բանտարկութեամբ։

Բելգիայի կորուստները

Պատերազմի ժամանակ, Բելգիայում կորցրել պակասել են.—102,382, որոնցից 46,554 սպանուած և անյայտ կորած, 55,828 վիրաւոր։ Ենթադրում են, որ քաղաքացիներից (ոչ զինուորական) զրուման օրը սպանուած են մինչև 6,000 հոգի։ Ի նկատի ունենալով տեղահանուածներից ձգուած ռումբերից և վերջին տուլաւանքից հասած զոհերը, վերջիններիս թիւը հասնում է աւելի քան 80,000 հոգու։

Իտալիան բաւարարուած

Իտալիան այլևս չի ստացանալ թողնել խաղաղութեան կոնֆերանսը, որ համառօտ է այն, որ Ֆիումէն խոստացուած է Իտալիային և թէ Իտալիայի ձգտումը դէպի Ադրիատիական ծովի ափերը բաւականացուած են։ Ասում են, եթէ Միացեալ Նահանգները թողնէին կոնֆերանսը, Ֆրանսիան կը դիմէր կոչով բոլոր աշխարհին նկատողութեան այն դրութիւնը, երբ 40 միլիոն ֆրանսիացիներ և 80 միլիոն գերմանացիներ կընդհարուէին և ոչ մի երաշխաւորութիւն չէր լինի թէ զաւնները նորից նրանց վրայ չեն յարձակուի։ Պարիզի մի քանի լրագրեր ենթադրում են, թէ Ֆրանսիան պատերազմի ժամանակ կարող էր մոռանալու և զգուշացնել խնդրել սուրից պետութիւններից, ինչպէս Բելգիան, և Ֆրանսիայի շուրջը ժողովել համարեա բոլոր ազգութիւնները։ Նախագահը յայտնեց, թէ հարկաւոր է զգուշ և հասնել ցանկալի հետևանքին։

[illegible]

ՄԵՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ՎԱՂԱՐՇԱՊԱՏ

Մարտի կէսին տեղս էր ժամանել պարլամենտի անդամ պ. Կ. Գիւլնազարեան, որի աջակցութեամբ կազմակերպուեց Վաղարշապատի Հայ-Ժող. Կուս. ճիւղի կոմիտէն հետեւեալ կազմով՝ Մին. Մանուէլեան (նախ.), Գ. Կոստանեան (քար.), տիկ. Հ. Աւետիքեան (գանձապահ), Ա. Բաբաձեան, Գ. Ղարիբեան։

Մարտի 30-ին Երեւանից Վաղարշապատ եկաւ Հայաստանի Խորհրդի անդամ Ցովհ. Սախիանեանը. Կոմիտէի նիստին զեկուցում արեց կուսակցութեան անցեալ գործունէութեան և անելիքի մասին։

ԴԻԼԻՋԱՆ

Մեր գաւառում ինտելիգենտ շրջաններում նկատելի է համակրանք դէպի Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւնը։

Մարտի վերջերին Դիլիջանում կայացաւ այդ կուսակցութեան համակիրների ժողով և ընտրուեց կոմիտէ, որի անդամները մեծ մասամբ երիտասարդներ են, նախագահութեամբ պ. Ռ. Սանթուրեանի։

Հինգ սկզբի օրից գրուեցին հարիւրից աւելի անդամներ եւ համարեա ամէն օր նոր անդամներ են գրւում։

Կոմիտէն մտադիր է ընդարձակել իր գործունէութիւնը և գիւղերում. առայժմ զբաղուած է գործնական ծրագրի մշակումով։

Շապոնի կարծիքը Գերմանիայի մասին

Շապոն նախկապաշտը իր մի յօդուածում ասում է. Գերմանիայի գործողութիւնները նման չեն սովորական պատերազմի յայտարարութեան, այլ իրաւաբանական տեսակէտով աւելի ուշագրաւ բնոյթ է կրում։ Ցիրաւի, նա համաձայնուեց միւս պետութիւնների նման, մտնել ազգերի միութեան մէջ, նրանց հետ միասին ստորագրել պայմանագիրը, որպիսին նա պէտք է կատարէր, որ առնուած էր Բելգիայի չէզոքութիւնը, ինչպէս և միւս պայմանները, որոնք հիմնուած էին միջազգային իրաւունքի վրայ և այդպիսով հաւատ ձեռք բերելով, ի չարը գործ դրեց նրանց։ Ուստի զլուխ զինուած լինելով նա պատերազմ յայտնեց և իր վերաբերմունքով հաստատեց, որ չէ ճանաչում ոչ միջազգային իրաւունք, ոչ ազգային սկզբունքներ։ Ցանկանալով իր պանգերմանիզմի ցնորքները իրագործել, Գերմանիան վիրաւորում է ազգութեան զգացմունքը։ Ու եթէ դա արդար համարուած է պայմաններին, այդ դէպքում նրանից հարկ պէտք է պահանջել համաձայն միջազգային իրաւունքների, որովհետև միջազգային իրաւունքը մտնի իր ոյժի մէջ այնպէս, ինչպէս քաղաքացիական օրէնքը մտնում է իր ոյժի մէջ։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴ.

Խաղաղութեան պայմանների շուրջը

Լուրեր տարածուեցին, որ Վիլսոնը աշխատում էր թողնել Եւրոպան, որ խաղաղութեան պայմանների մշակումը ձգձգուեց նրա համար, որովհետեւ մի քանի ներկայացուցիչներ փոխանակ իրենց ոյժը գործադրելու դժուարութիւնները հարթելու վրայ, ճառեր էին տալիս և արծարծում թերթերը այն ժամանակ, երբ դժուարութիւնները էին քայքայւում և երբ պէտք է որ նախ և առաջ որոշել խաղաղութեան պայմանների գլխաւոր գծերը։ [illegible] կը կայանայ միացեալ [illegible] լսելու տուեալ պայմանների [illegible]։ Լսւում են, որ [illegible] է, որ և [illegible] պայմանագրերը այդ ժամանակ վերջնական։

Վիլսոնի մեկնման շուրջը

Նիւ-Եորկից հաղորդում են, որ նախագահ Վիլսոնը նաւատորմիղին հրաման տուեց, որ «Ջորջ Վաշինգտոն» շոգենաւը անմիջապէս ուղարկեն Բրեստ, ուր նա պէտք է նստի։ Այդ հանգամանքը կը տայ նախագահին 10 օրուայ ընթացքում վերադառնալ Ամերիկա, եթէ այդ անհրաժեշտ կը լինի։

Հրաժարուելով այդ մասին մի որևէ բացատրութիւն տալ, Ամերիկայի լրագրողները ասում են, որ նախագահը աշխատում է կամ անմիջապէս խաղաղութեան հասնել, համաձայն մշակուած սկզբունքների և կամ Միացեալ Նահանգները առանձին բանակցութիւն կը սկսեն և միայն իրենց գործերը կը վարեն։ Պնդում են, որ նախագահը այլեւս չէ ցանկանում սպասել միւս ներկայացուցիչների հետ և վերադառնալու է Ամերիկա, իր վրայից ազատելու պատասխանատուութիւնը վերջնականապէս։ Ամերիկայի լրագրողները ասում են, որ կը հասնի ժամանակ, երբ հրապարակութեան կը դրուի Ամերիկայի մասնակցութեան ստորագրութիւնը այս գործում, այլև ուրիշ երկիրների մասնակցութեան մասին։

Խորհրդային զօրքեր

Արեւելեան Թեթրովսկում, Նովիկի մօտ, Խորհրդային զօրքերը միացան ուկրաինացիների հետ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

◆ Դպրոցների արձակումը.— Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան կից խորհրդի որոշումով այսօրուանից արձակւելու են բոլոր դպրոցները Զատկական տօների առթիւ, իսկ պարապմունքները վերսկսուելու են ապրիլի 28-ին։

◆ Կենսաթոշակների մասին.— Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան կից կազմուել է մի յատուկ յանձնաժողով, որը պարզելու է այն խնդիրը, թէ Հայաստանի Հանրապետութեան մէջ չծառայող ուսուցիչներին կենսաթոշակ պէտք է տալ թէ ոչ։

◆ Վերահսկիչի ընտրութիւն.— Քաղաքային [illegible] վերահսկիչ է վերընտրուել Ի. [illegible]։

◆ Դումայի որոշումներից. Հինգշաբթի, ապրիլի 10-ին կայացած քաղաքային դումայի նիստում որոշուեց [illegible] տալ այս տարուայ ընթացքում քաղաքը [illegible] կանխիկ 1,768,250 ռուբլի։

◆ Նուէրներ.— Վրաստանի [illegible] Ժողովրդի [illegible] յանձնաժողովը ընդունել է Անդրկովկասեան [illegible] դրամ. [illegible] 15,000 հատոր [illegible] և [illegible] գրքեր։ Յանձնաժողովը ստացել է նաև դրամ. [illegible]։

◆ Ցոյց կանանց.— [illegible] խորհուրդը միջնորդել է Վրաստանի [illegible] մինիստրի մօտ, որ յանձնէ [illegible] տեղերում [illegible] յայտնել իրենց կոմիտէներին։ Միջնորդութիւնը յարգուել է և Թիֆլիսի շրջանի կոմիսար է նշանակուել Դոլիձէն։

◆ Քաղաքային ծառայողների կազմը լրացուած.— Քաղաքային դումայի ապրիլի 10-ի նիստում քաղաքագլուխ Չիրկինեանի զեկուցումից երեւում է, որ քաղաքային ինքնավարութեան ծառայողների կազմը լրացել է մասամբ հին, մասամբ նոր ծառայողներով։

◆ Քաղաքային ծառայողների գործադուլի շուրջը.— Քաղաքային ուսումնական [illegible] հիմնադրութեան բժիշկները և բոլոր ծառայողները քաղաքային վարչութիւնից պահանջել էին ընդունել բոլոր ծառայողներին իրենց նախկին տեղերը, բայց մերժուած ստանալով գործադուլ [illegible] ծառայութիւնից։

◆ Հանգանակ.— Երէկ առաւօտեան Ժողովրդական Տանը բացուեց Անդրկովկասեան Արեւմտեան. Միութիւնների ներկայացուցիչների

համագումարը։ Համագումարի բացումը շնորհաւորել են մի քանի յեղափոխական կազմակերպութիւններ։

◆ Սպանութիւն.— Ապրիլի 11-ին, լուսադէմին, կապիտան Մախարաձէն Գոլովինեան պողոտայում սպանել է զինուոր Դագիշկալեանին, որին տարել են Միքայէլեան հիւանդանոցը, իսկ Մախարաձէն յանձնուած է գարնիզոնի պետին։

◆ Կողոպուտներ.— Ապրիլի 10-ին մի քանի զինուած մարդիկ մտնելով բժ. Սիմոնովիչի բնակարանը (Ցլիզաւետինսկայա 33) մահուան սպառնալիքի տակ տարել են 3000 ռ. կանխիկ դրամ և ոսկեղէն։

— Ապրիլի 10-ին, երեկ ժամը 9 և կէսին Պուշկինեան փող. անցնելու միջոցին Գրացկիի վրայ յարձակուելով չորս զինուած մարդիկ նրանից կողոպտել են 4,000 ռ. և անյայտացել։

— Կողոպուտների միջոցին սպանուել են քէշական միլիցիայի միլիցիոներ Մեսաքեան և վիրաւորել է միլիցիոներ Միրաջով։

ՎԱՂԸ

Ապրիլի 18-ին Թիֆլիսի Կրուժոկում յօգուտ գործազուրկ ուսուցիչ ուսուցչուհիների ցերեկ. Ժ. 11-ից լինելու է շքեղ ցերեկոյթ։

ԹԻՖԼԻՍԻ ԲՈՐՍԱՆ

11 ապրիլի

Ռուս վալիւտայի պահանջը շարունակւում է։

Այսօր, «Նիկոլայեւսկի» 100 ռուբլիանոցները վճարւում էին 115 տոկոս և աւել յաւելումով, 500 ռուբլիանոցներին 110 տոկոս և աւել, մանր կուպիւրներին մինչև 55 տոկոս յաւելում։

Շատ են թանգացել «Կերենսկի» փողերը, որոնցից 1000 ռուբլիանոցները շրջանառութիւն ունէին մինչև 45 տոկոս յաւելումով, 250 ռուբլիանոցները՝ 28 տոկոսով և մանրերը՝ 12—14 տոկոս յաւելումով։

Անգլիական վալիւտայի ծախողները բացակայում են։ Առնողները պատրաստ են վճարել բանկնոտներին 180 ռուբլի, չեկերին 135 ռուբլի։

Շատ են փնտրում նոյնպէս առանձնական ոսկի լիրաներ և ռուսական ոսկի 10 և 5 ռուբլիանոցները։

Ֆոնդերի թղթերից կարելի է անուանել 5 և կէս տոկոսանոց զինուորական փոխառութիւն 82 ռ., Թիֆլիսի Քաղաքային Վարկային ընկերութեան օբլիգացիաները 103 ռ., ժամանակաւոր անդորրագրեր 101 ռ.։

Դիւիդենտաւոր թղթերից պահանջ կայ Կովկասեան Ծխախոտագործական ընկեր. ակցիաների 135 ռուբլի (առնողները), Ճիաթուրա և Իմերթա ընկեր. ակցիաները 125 ռուբլի (առնողները)։ Չեկերի փոխանակութեան համար պահանջւում են 20 տոկոս։

ԱԽԱԼՑԽԱ

Ապրիլի 6-ին, Կ. Հ. Բ. Ընկ. տեղական ճիւղը, քաղաքիս «Кино-Паласъ» թատրոնում տուեց մի ժողովրդական հանրամատչելի դասախօսութիւն «Բծաւոր տիֆի» մասին։ Խօսողն էր բժ. Ցար. Այվազեանը։ Մուտքը ձրի էր և դահլիճը լի հանդիսականներով։

— Քաղաքումս կան մօտ 200 ախալքալաքցի գաղթականներ, որոնք ամէն բանէ սպասում են օգնութեան հայրենիք վերադառնալու համար։ Սակայն Վիրահայ Ազգային Խորհուրդը մինչև այսօր անկարող եղաւ միջոցներ ուղարկել տեղական կոմիտէին, որ այդ տարաբաղդներին ապահովէր վերջնական բնաջնջումից և ուղարկէր իրենց հայրենիքը։ Քաղցը և մահացութիւնը տիրապետել է նրանց և ամէն օր անմեղ զոհերի ականատես ենք լինում։ Տեղական կոմիտէն ստիպուած եղաւ իր անդամ Ս. Ալաջաջեանին ուղարկել Թիֆլիս՝ անձամբ ներկայանալ Ազգ. Խորհրդին և պարզել գաղթականութեան դրութիւնը։ Սակայն, ինչպէս լսեցինք, Խորհուրդը կրկին անուշադրութեան մատնելով, տեղական կոմիտէն ստիպուած եղաւ բողոքագիր ուղղել Խորհրդի այդ վարմունքի դէմ։

— Կեանքը մեզանում հետզհետէ թանկանում է, կենսական մթերքների գները հրաշալական չափերի են հասել։ Ներկայ Թուրք-վրացական ընդհարումների պատճառով, շրջակայ գիւղերից համարեա մթերք չենք ստանում։ Ալիւրի խիստ պակասութիւն է զգացւում և եթէ դրսից օգնութիւն չը լինի սովը անխուսափելի է մեզանում։

— Կ. Հ. Բ. Ընկ. տեղական ճիւղը Ախալցխայում պահում է երկու որբանոց, որոնցից 1-ում [illegible] որբեր են տեղաւորուած, իսկ միւսը Ախալքալաքի, Արդահանի և Արդուինի որբերից, որոնց թիւը մօտ 200 է հասնում։ Հացի սակաւութեան պատճառով Ընկ. վարչութիւնը ստիպուած եղաւ դիմել մի խնդրագրով գեն. նահանգապետին, որը խոստացել է ալիւր հայթայթել որբանոցին։

Քաղաքումս գողութիւնները, աւազակութիւնները գիշերները սիստեմատիկ կերպով շարունակւում են։ Անցեալ գիշեր մտել են պ. Համազասպ Մաթուսեանի տունը և մօտ 40,000 ռուբլի թէ փող և թէ ոսկեղէն տարել, ինչպէս պատմեց թալանուողը։

— Տիֆ հիւանդութիւնը թէև պէտ գոյութիւն ունի քաղաքումս, սակայն վերջերս սկսել թուլանալ և մահացութեան դէպքերը սակաւացել են։

Քաղաքացի

Պ. Վ. ՍԻՐՎԱՆԵԱՆԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԱՌԻԹՈՎ

«Ժողովրդի Ձայն»-ի № 75-ում պ. Սիրվանեանը մի առաջարկ է անում մեր Ցովհ. Աբէլեանի և իմ յոբելեանի առիթով։ Ցաւում է, որ մերոնք միայն ճառերով ու ծափերով են յոբելեան տօնում, առաջ է բերում հանգ. Ալ. Մանթաշեանի խօսքերը և առաջարկում է վերջ դնել լոկ ճառերով ու ծափերով յոբելեան տօնելու, այլ ապահովել յոբելեարներին, որ իրենց գործին նուիրուեն։

Պ. Սիրվանեանը եթէ իմ յօդուածներից էլ առաջ բերէր մեր յոբելեանների մասին՝ կը տեսնէր, որ ես միանգամայն ուրիշ կարծիքի եմ։ Երբ ժողովուրդը յոբելեան է տօնում՝ նա էդ օրերում վերագնահատում կամ գնահատում է յոբելեարին և իր զգացմունքներն է մէջտեղ բերում, այսինքն ամենամեծը, ինչ որ էդ օրը կարելի է բերել։ Ինչ վերաբերում է ապահովութեանը՝ էդ հարցը պէտք է լինի տրուած ընդհանուր ձևով, ամենքի համար, ոչ թէ մասնակի ու հէնց յոբելեանի օրը։

Շնորհակալութիւն յայտնելով պ. Սիրվանեանին իր ազնիւ ցանկութեան համար, ես խնդրում եմ մեր հասարակութեանը իմ վերաբերութեամբ արձագանք չտալ նրա կոչին և մամուլը խնդիր չդնել իմ խնդիրը, որպէս մասնաւոր խնդիր։

Ցովհ. Թումանեան

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գաղթականական գլխաւոր կոմիտէի լիազօրի տուած տեղեկութիւններից երեւում է, որ ներկայումս Ախալցխայում կան 150 Աբասթումանի գաղթական, որոնցից շատերը հիւանդ են և թափառական, որոնք ենթակայ են կատարեալ սովի։ Նրանց վերադարձը Աբասթուման հնարաւոր չէ, որովհետև այնտեղ ոչինչ չի մնացել. ամբողջ տները աւերուել են։ Անհրաժեշտ է նրանց տեղաւորել ուրիշ տեղ, տալով կենսամթերք մի շաբաթուայ համար և փոխադրական միջոցներ, որի համար պահանջւում է 8,000 ռ.։

Ախալցխայում գոյութիւն ունին երկու գաղթականական կոմիտէներ՝ հայկական և վրացական։ Նկատի ունենալով, որ այնտեղ կառավարութեան լիազօր չկայ կենտրոնական Գաղթ. Կոմիտէի հետ կապ պահպանելու համար, յիշեալ կոմիտէները միացել են հետեւեալ ձևով. նախկին կոմիտէները մնացել են առաջուայ պէս առանձին, իսկ նոր միացեալ կոմիտէի կազմի մէջ մտել են հայկական կոմիտէից 3, վրացական կոմիտէից՝ 3, մուսուլմաններից՝ 2 և 1-ական ներկայացուցիչներ քաղաքային ինքնավարութիւնից, գաւառական իշխանութիւնից և սանիտարական վերահսկիչ մարմնից։ Միացեալ կոմիտէի նախագահ է ընտրուել Ս. Ազնաուրով։

Եթէ կարճ ժամանակում հայրենիք չվերադարձուեն Ախալցխայում և այլ մօտակայ տեղերում հաւաքուած գիւղացիները, և նրանց [illegible] անմիջական անհրաժեշտ օգնութիւն չհասցուի, այն ժամանակ այդ գիւղացիները վերադառնալու են նորից քաղաք և մուրացկանութիւն անելու։ Անհրաժեշտ է սերմացու հասցնել մինչև 25 գիւղի, որոնց հարկաւոր է մի քանի հարիւր փութ։ Ցանքսերի ժամանակը ապրիլի 10—18-ն է։ Անհրաժեշտ են ամէն տեսակ գիւղատնտեսական գործիքներ և գոնէ իւրաքանչիւր 5 տանը մի լուծ եզ, այլապէս գիւղացութիւնը այս գարնանացանից կը մնայ ձեռնունայն և նորից ենթակայ կը լինի մուրացկանութեան։

ՀԱՅ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ *)

IV

Սահմանուել էր յուսահատական դրութիւն։ Փախստականութիւնը մնացել էր Վլադիկաւկազում անտէր ու անօգնական։ Հայոց Ազգային Խորհուրդը, որ վարում էր արդէն փախստականական գործը՝ կառավարութեան հրամանով փակուել էր։ Գոյութիւն ունէր միայն փախստականական շրջանային եւակուացիոն Կոմիտէն, որի պարտականութիւնն էր զբաղուել միայն Վլադիկաւկազի տեղի փախստականութեան հայրենիք ճանապարհելու խնդրով, ուրիշ ոչինչ։ Այդ մարմինը որոշեց պատգամաւորութիւն ընտրել և ուղարկել Անդրկովկաս՝ վրաց կառավարութեան հետ բանակցելու ճանապարհի մասին։

Պատգամաւորութիւնը ընտրուեց երկու ռուսից և մէկ հայից (Զեկենտկին, Ռուդակով և Տէր-Ցարութիւնեան), որոնք փետրուարի 25-ին ճանապարհ ընկան Անդրկովկաս գնալու համար, սակայն պատգամաւորներից երկուսին (ռուսներին) բոլշևիկեան [illegible]յում, երբ զօրակոչի ենթականեր՝ արգելեցին առաջ գնալ և վերադարձրին յետ։ Տէր-Ցարութիւնեանը, շարունակելով ճանապարհը, հասաւ մինչև Կոբի, բայց վրաց կառավարութեան ներկայացուցիչը հաստատելով պատերազմի դրութիւնը, թոյլ չտուեց առաջ գնալու, և նա ձեռնունայն վերադարձաւ յետ, փախստականութեան յուսահատութիւնը կատարեալ անելու համար...

[illegible] սկզբներին յայտնուեց, որ հայ-վրացական պատերազմը վերջացել է։ Մեր ուրախութեանը չափ չկար։ Ու մեզ ուրախացնողը նախ այն էր, որ եղբայրասպանութեան վերջ էր տրուել և երկրորդ՝ որ Թիֆլիսի Հայոց Ազգային Խորհուրդը միջնորդութիւն կը յարուցանէ վրաց կառավարութեան առաջ՝ ճանապարհ փոխադրութեան համար բաց անելու։ Սակայն իզուր էր փախստականութիւնը յոյսը Ազգային Խորհրդի և կենտրոնի փախստականական մարմնի վրայ դրել։ Այդ մարմինները մինչև վերջն էլ հնարաւորութիւն չունեցան օգնելու մահացող գաղթականութեանը։

Սահ. Տէր-Ցարութիւնեան

(Վերջը միւս անգամ)

*) Տես «Ժողովրդի Ձայն» № 76.

ԹՈՒՐՔ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԹՈՒ-[illegible]

ეროვნული ბიბლიოთეკა

Հետեւեալ վաւերաթուղթը ուղարկուած է Հաշտարար Խորհրդի չորս մեծ պետութիւնների ներկայացուցիչներին.

Թուրք կառավարութիւնը իր յոյսն է յայտնում, որ պրեզիդենտ Վիլսոնի կողմից հաշտեցուած սկզբունքների համաձայն՝ Տաճկաստանը կը պահպանի իր անկախութիւնը այն պայմանով, որ նա և ազգերի ոչ-մահմեդական ազգութիւնները պաշտպանուած կը լինեն վտանգից և ազատ հնարաւորութիւն կը ստանան առաջադիմելու համար։

Ահա ինչ է տալիս այդ վաւերաթուղթը Նուբար փաշայի յայտնի «Մեծ Հայաստանի» նախագծի մասին։ Վեց վիլայէթները, որոնք մտցրած էին «Մեծ Հայաստանի» քարտէզի մէջ, պարունակում են մօտաւորապէս 6 միլիոն բնակիչ։ Այդ թւից, պաշտօնական տեղեկութիւնների համաձայն, մահմեդականների թիւը հասնում է 4,458,250 մարդու, հայերինը՝ 918,875-ի և ուրիշ քրիստոնեաներինը՝ 682,875 մարդու։

Մինչև անգամ բրիտանական էնցիկլոպեդիան, որը մեծ համակրութեամբ է վերաբերւում դէպի հայերը, չի կարող չհամաձայնուել, որ մահմեդականները ամենուրեք ներկայացնում են ճնշող մեծամասնութիւն։

[illegible] չի ժխտում այդ փաստը, որ այդ վիլայէթներում, չի ժխտում նաև մահմեդականների որոշ մեծամասնութիւնը, բայց յայտնում է ի գիտութիւն Դաշնակիցների, որ նա առաջին դիմել է Սպանիայի, Շուէյցարիայի, Դանիայի, Հոլանդիայի և Շուէդիայի կառավարութիւններին, խնդրելով նրանց կազմակերպել տեղերում թիւրքական և հայկական ներկայացուցիչների մասնակցութեամբ մի անկախ պարզելու համար, թէ ով են եղել ջարդարարները այդ տխուր անցքերում՝ թէ մահմեդականների և թէ հայերի կողմից։

Թիւրք կառավարութիւնը պատասխանատուութեան ենթարկելով մեղաւորներին, միաժամանակ յայտարարում է ի գիտութիւն ամենքի, որ հայ հրոսակները սպանեցին մի միլիոնից աւել մահմեդական գիւղերի, քանդելով ռուս թագաւորի զօրքերի արշաւանքը դէպի արեւելեան վիլայէթները։ Դա հաստատուած է ոչ միայն չէզոք երկրների ներկայացուցիչների վկայութիւններով, այլ և ռուս հրամանատարութեան հաղորդագրութիւններով։

Կոտորածներից և աւերումներից ազատուելու համար վիլայէթների մահմեդական բնակչութեան մեծամասնութիւնը ստիպուած էր լեռներում և հարեւան վիլայէթներում իր համար ապաստան փնտրել և մինչև օրս էլ մնացել է այնտեղ։

Հայկական մի քանի շրջանները Մեծ Հայաստանի հարցն են բարձրացրել, որոշելով նրա սահմանները Կովկասից մինչև Կիլիկիա։ Սակայն այդպիսի մի պետութիւն հակառակ է Վիլսոնի յայտարարած սկզբունքներին։ Հնարաւորութիւն չկայ 5 միլիոն մահմեդականներին ենթարկելու համեմատօրէն չնչին հայկական փոքրամասնութեան։ Այդպիսի դրութիւնը մշտական աղբիւր կը լինէր խռովութիւնների և արիւնահեղ խռովութիւնների համար։ Վաւերաթուղթը առաջարկում է հայկական հարցը լուծելու համար երկու ելք. կամ, ասում է նա, ի նկատի ունենալով մահմեդականների ճնշող մեծամասնութիւնը և պահպանելով թիւրքական իշխանութիւնը, պէտք է որոշել վստահելի երաշխիք տալ ազգային ապահովութեան և ազատ առաջադիմութեան համար ազգային փոքրամասնութիւններին, կամ [illegible] ուլցնել Կովկասեան Հայաստանի [illegible] ի հաշիւ [illegible] երկրի, որպէսզի այդ [illegible] տանը կարողանայ տեղաւորել բոլոր այն հայերին, որ [illegible] կամենան փոխադրուել [illegible]։ Վերջին վճիռը աւելի յարմար է, նկատի ունենալ [illegible]

[illegible] ՇՐԻՆ ՆԱՇԱՌ[illegible]

կայ յարաբերութիւնները։ Խառն մասնաժողովը՝ բաղկացած հաւասար թուով մահմեդականներից և հայերից՝ Ռուսիայի ներկայացուցչի նախագահութեամբ, կարող է որոշել այդ հարցը սահմանների և փոխադարձ գաղթի տեսակէտից։ Այս ձևի առաւելութիւնը կայանում է նաև նրանում, որ նա միանգամայն լուծում է այդ ծանր հարցը։

ՄԹՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ ԽԱՐԽԱՓՈՒՄ ԵՆՔ

Երկար ժամանակ քաղցր յոյսերով, անուշ երազներով օրօրում, քնացնում էինք մեր մոռացուած, կողոպտուած, հիւծուած գաղթականներին։ Այժմ դանակը ոսկորին է հասել, այդ անբախտները ընչազուրկ են եղել, հոգեվարքի մէջ տառապում են և հայրենիքի կարօտով այրուած, մաշուած սրտերը զովացնելու համար ճանապարհ են որոնում։ Իր սեպհական խրճիթի կարօտով գիշեր ու ցերեկ տառապում է։ Վէրքը խորն է, բժիշկ չունի. ցաւերը բազմազան են, ցաւակից չունի. ծարաւութիւնից պապակում է, ջուր տուող չկայ։ Անտէր է հայ փախստականը, օգնող չունի կողոպտուած գաղթականը։ Նա իր վերջին յոյսը դրել էր իր հզօր եղբօր վրայ։ Եկաւ Թեւրին[?] էլ մեր երկիրը խաղաղացնելու, կարգ ու կանոն հաստատելու, տկարներին օգնելու, անզօրներին պաշտպանելու, որբերին խնամելու։ Որբը հայ ազգն է, անտէրը հայ ժողովուրդն է, տկարը անզօրը հայ գաղթականն է։ Բայց այդ նահատակուած ժողովուրդը դեռ սպասում է վայելել հզօր քեռու մարդասիրութիւնը։ Ուրեմն ինչ անենք, այժմ ում դիմենք. մենք պէտք է մեր ճակատի քրտինքով ձեռք բերենք մեր կորցրած իրաւունքները։ Հա՛։

Բայց... Ա՜խ, այս անիծեալ բայցի տակը որքա՜ն սև օրեր կան, որքա՜ն խայթող կարիճներ կան, որքա՜ն գիշակեր ազգասէրներ կան, որքա՜ն իրար միս ուտող դաւաճաններ կան, որքա՜ն լոկ իրենց գրպանի համար կուսակցութեան մէջ մտնող մանր-մունր միջատներ, թախթաբիթիններ կան։

Անցան գաղթականի ամենադառն օրերը. այժմ նա հայրենիք վերադառնալու մտատանջութեան մէջ աւելի է մաշւում, քան առաջուայ հացի քաշելու համար։ Այդ թշուառ գաղթականների խարխուլ նաւը կեանքի ալեկոծուած ծովի մէջ խարխափում է, ձգտում է նաւահանգիստ գտնել, չի յաջողւում։ Նաւաստու փարոսը երբեմն լուսաւորում է գաղթականի տարաբախտ նաւը, երբեմն բոլորովին անհետանում և թողնում այդ թշուառներին մթութեան մէջ խարխափելիս։ Երբեմն լոյս, երբեմն խաւար. երբեմն յոյս, երբեմն յուսահատութիւն։ Երբեմն կեանքի ծովի յորձանքների մէջ խարխափող նաւը մօտենում է ցամաքի և ձեռքերը բազկատարած օգնութիւն է աղերսում ափում կանգնած հզօր նիւթ[?]։ Երբեմն բոլորովին կորցնելով ցամաքը անձնատուր են լինում ճակատագրի քմահաճոյքին։

Ահա այս է մեր սեփիլ[?] գաղթականների ներկայ դրութիւնը։ Բայց մինչև ե՞րբ։ Ահա մի 15 օր էլ որ անցաւ, գաղթականը հայրենիք չը մտաւ, իր արօրն ու գութանը արտը չտարաւ, սերմ չցանեց, այնուհետև մօտ 80 հազար երկրագործ ժողովուրդ բոլորովին կը ոչնչանան, սովամահ կըլինեն։

Քանի տարի է հայը մարտնչում է։ Միլիոնաւոր նահատակների արիւնը բողոքում է, արդարութիւն է պահանջում, արդարադատ դատաւորներ։ Դէ, այժմ դատի, դատաստանի օր է. բաւական համբերէք հայի կրած տառապանքները, տուէք դատաստան արէք։ Վերադարձրէք նրանց իրաւունքները, պապական ժառանգութիւնները։ Վկաներ կուզէք. պատրաստ են Ծիրանն ու Ցիցիթս[?], Արագածն ու Զանգուն, Մասիսն ու Արարատը և բարձրաբերձ աւերակ ու շէն վանքեր, գերեզմաններ, կոթողներ։ Ուրիշի սեպհականութիւնը մեզ պէտք չէ։ Մենք պահանջում ենք մեր պապական սեպհականութիւնները, մեր հարազատ երկիրները, մեր պապերի քրտինքով արիւնով ձեռք բերած սրբութիւնները։

Դուք դատարանում կանգնած հզօր դատաւորներ, արդար դատաստան արէք։

Սարիբեգ Տէր-Միքէլեան[?]

ՎՐԱՍՏԱՆ

ԲՈՂՈՔԱԳԻՐ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԻՆ

Ախալցխայի Հայ Գաղթականական Կոմիտէից

Քաղաքումս գտնուած Ախալքալաքի շրջանի հայ գաղթականութեան ներկայ ողբալի դրութիւնը անձամբ ցուցանելու և Կոմիտէիս այդ մասին ունեցած գործունէութեան հաշիւը ներկայացնելու համար, Կոմիտէն ստիպուած եղաւ, գաղթականների դիակները թաղելու համար հանգանակած գումարի վերջին կոպէկները ծախսել և ուղարկել Թիֆլիս պ. Խորէն Աղաջանեանին։

Կոմիտէս ամեն րոպէ սրտատրոփ սպասում է մեր այդ ներկայացուցչի միջոցով Խորհրդից խնդրած պահանջների յաջող ու շուտափոյթ լուծման, քանի որ գործը մահու ու կեանքի խնդիր է և նրա վճռի ամեն մի րոպէ յապաղեցնելը օրհասական հետևանք ունեցող հարց։ Քաղաքումս կուտակուած մօտ 2000 կիսակենդան ու քաղցած գաղթականները ամեն օր գալիս են Կոմիտէիս մօտ, աղիողորմ լացով խնդրում, աղաչում ազատել իրենց վերջնական բնաջնջումից և շուտով հայրենիք վերադարձնել, որ գոնէ իրենց քանդուած օջախներում մեռնելու, սակայն կոմիտէս ստիպուած է խաբուսիկ յոյսերով մխիթարել նրանց, որ մի քանի օր էլ սպասեն մինչև մեր ներկայացուցչի վերադառնալը և Ազգային Խորհրդից վաղուցուայ սպասուած օգնութեան տանելը։ Սակայն, աւա՜ղ... օ... և շաբաթներն անցնում են և ...դից սպասուելիք օգնու...ա չհասաւ մեզ։ Ամեն օր նոր զոհերի, նոր դժբախտների ականատես լինում, թէ ինչպէս բնաջինջ են լինում տարաբախտ հայութեան այդ կենդանի մասորդները[?]։

Սակայն վերջապէս ստացանք մեր ներկայացուցչի՝ պ. Խ. Աղաջանեանի Թիֆլիսից ուղարկած տեղեկութիւնը, թէ Ազգային Խորհուրդը առայժմ խոստումներով է զբաղուած, իսկ նրանից շուտափոյթ օգնութեան սպասելը առայժմ կասկածելի է... Ամեն օր «վաղը» և միայն «վաղը» խօսքերով գործը ձգձգում է։

Այս ցաւալի և յուսաթափեցնող տեղեկութիւնը կոմիտէիս վրայ սառը ջուր ածեց, որ իսկոյն ամսիս 6-ին հաւաքուելով նիստի, որոշեց ամենազգաստ կերպով բողոքել Խորհրդին այդ զանցառութեան[?] և անհոգ վերաբերմունքի դէմ։ Բողոքում ենք Ազգային Խորհրդի դէմ, որ ընտրուած ու կոչուած էք իբր հայութեան շահի, հայ նեղուածների օգնութեան գործին ծառայելու, ընդհակառակը ձեր այդ ձգձգող վերաբերմունքներով, ինչներդ սուիթ[?] ծառայում նրա բնաջնջման։ Բողոքում ենք, որ մեր ուղարկած ներկայացուցչի միջոցով խնդրած կենսական պահանջներին, մինչև այսօր չէք բաւարարել, իսկ միւս կողմից մի քանի հազարներ ծախսելով ուղարկում էք այստեղ զանազան Տէր-Գրիգորեաններ գաղթականների ներկայ վիճակը մի քանի ժամով ուսումնասիրելու համար։ Ձեր այդ ամեն տեղեկութիւնները, առանց ծախսերի կարող էիք ստանալ Ձեր մօտ կանգնած մեր ներկայացուցչից և այդ ծախսը անհոգ առաք[?] յանձնուած հազարներով կարելի էր մի քանի հարիւր գաղթականներ իրենց տեղերը վերադարձնել։ Մենք կարծում էինք, որ դուք աւելի ուշադիր պէտք է լինէիք մեր այդ ներկայացուցչին, որ երկար ամիսների ընթացքում, ինչը անձամբ անչափ ծառայել է այդ գործին, նիւթապէս և ֆիզիքապէս աւաղելի[?]։

Օգնութիւն ենք խնդրում Ձեզանից, դժբախտաբար ապրունք[?] և հրաժարւեցիք։ Ձեր այդ վարմունքը պէտք է պատասխանատուութիւն չի կարող ունենալ։ Դեռ նախընթաց ամիսներում առանձին հեռագրերով, գրութիւններով ու մարդիկ ուղարկելով յայտնել էինք գաղթականների ծանր դրութեան մասին և պահանջել շուտափոյթ դրամական օգնութիւն նրանց խնամելու և հայրենիք վերադարձնելու, սակայն Ձեզանից միայն վաստակ անտարբերութեան ու անհոգութեան հանդիպեցինք, նոյնիսկ արժանի չհամարեցիք մեր այդ բոլոր դիմումներին եղկատուով պատասխանելու։ Վերջապէս ամօթ է, պարոններ, համբերութեան բաժակը լցուած է. եթէ անզօր էք այդ պաշտօնները կատարելու, եթէ անկարող էք ժողովրդեան ցաւերին դարման անելու, հեռացէք այդ աթոռներից և կոչումներից, մի շահագործէք բազմաչարչար հայութեան անունը։ Բաւական է որքան աղաւաղեցինք և ձեր գոյ անտարբերութեան զոհ դարձանք, բաւական է որքան ձեր այդ անհեռատես քաղաքականութեամբ հարիւրաւոր անմեղ զոհերի արիւնը եղաւ։ Սպասեցինք, ձգձգեցինք այդ խնդրում մահացու յանցանք էք գործում խոստումներով, վաղուան յուսադրելով յուսադրելով չենք կարող լինել և պատրաստ։

Դուք մտափոխուեցէք յաւաքօրէն կերպով, այլապէս վերջնականապէս ձեռներս լուանալով ամեն բան հրապարակ կը հանենք և կը թողնենք ձեր այդ վարմունքը հասարակութեան դատաստանին։

Կոմիտէի Նախագահ՝ Գէզ. Մակարեան[?]

Անդամներ՝ Սահակեան Տէր-Գրիգորեան, Մ. Խաչատուրեան, Օ. Բայբուրդ, Ս. Ծաղկեան, Ա. Թեմաճեան, Լ. Վանցեան, Գ. Աղաջանեան, Ղազարեան, Սա. Սահակեան։

Քարտուղար՝ Կար. Խաչատրեան

ՎՐԱՑ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

«Սախալխօ Սաքմէ»-ն (№ 500) իր առաջնորդողում Դաշնակից պետութիւնների յարաբերութեան մասին լէհաստանի[?] բոլշևիկերի, ի միջի այլոց, գրում է հետևեալը.

«Մենք լաւ յիշում ենք այդ ժամանակն այն պահը, որ թարգմանում Ռուսաստանի վերակենդանման մասին։ Յիշում ենք և այն, թէ ինչպէս ուրախացան և ոտքի հանեց ամեն տեսակի ռէակցիոներներին և սև-հարիւրակեաններին։ Ռուսաստանի վերակենդանման, յայտնի բան է, ցիսի կառավարել բոլշևիկների պարտութեան և հին ռէակցիոներների վերադարձով։ Միևնոյն ժամանակ դա կը նշանակէր ամեն ազգի ազատութեան վախճան։ Հենց այսպէս էլ հասկացան հին ռէժիմի ցանկացողները և այլ ռեակցիոնական հանդէպ հոգին գեներալները։

Ու իրօք մենք վկայ եղանք, թէ ինչպէս Դաշնակից պետութիւնները զանազան աղաւաղականներ սեփ. ծեսին ընդդէմ բոլշևիկների։ Նրանց նպաստում էին առատ պարգևով և փողով Դենիկինին և ուրիշներին։ Բայց Դաշնակիցները շուտով համոզուեցան, որ բոլշևիկները լուրջ ոյժ են ներկայացնում, նրանց հետ կռիւ մղելն այնքան էլ հեշտ չէ։ Սրան աւելացաւ և այն հանգամանքը, որին հանդիպեցաւ նրանց զօրաշարժը (էվակուացիան) իրենց համարակաւորութիւնների և մանաւանդ բանուոր դասակարգերի կողմից. այս պատճառով, ինչպէս վերջին հեռագրերից կը տեսնենք ընթերցողները, Դաշնակիցներից հետը տեսութեան կողմնակից են դարձել և հաշտուում են բոլշևիկների հետ համաձայնութիւն կայացնել, մասնաւորապէս նրանց հետ կապ մշակել և աշխատում ուժերին, եղբ, այլև օգնութիւն չեն հասցնի։

Դաշնակիցները մերժեցին չեն. Նոյն ծրագիրը բոլշևիկների դէմ կռիւ մղելու վերսկսելու։ Վճռեցին Նոյնպէս կենսական միջոցով և հետ Դենիկով պաշտպանել Ռուսաստանի բնակիչներին։ Միւս կողմից Լենինը յայտարարում է, որ նա կռիւը չը դադարեցնէ, եթէ Դաշնակիցները անմիջապէս ընդունեն խաղաղութեան առաջարկութիւնը, որի համար մեծ զոհեր կը տան Սովետական Ռուսաստանի ժողովուրդները։

Այս վերջը չափազանց նշանակալից է։ Նա վերջ կը դնէ այն տատանման, որին ենթարկւած էր Դաշնակիցների քաղաքականութիւնը Ռուսաստանի զանազան մասերում և առանձնապէս նորանկախ հանրապետութիւններում, որոնց վերաբերեալ վերջնականապէս կը ջնջուի և իրենց ծրագիրը։ Մա նշանակութիւն ունի նոյնպէս Վրաստանի համար։ Եթէ Դաշնակիցները այլևս օգնութիւն չտան Դենիկինին, չիպաստեցին ռազմամթերքով և հանդերձանքով, նրա օրերը հաշուած են։ Դենիկինեան փորձանքի հեռացումն մեծ յաջողութիւն կը լինի մեր հանրապետութեան համար միայն։ Կը վերացուի մէկ այնպիսի ռազմաճակատ, որն ոչ միայն մեր ազատութեանն է սպառնում, այլ և հենց մեր ազգի գոյութեանը։

Այս նոր դրութիւնը, որ միջազգային քաղաքականութեան փոփոխութիւնն էլ կը նշանակէ, մեզ պարտաւորեցնում է, որ պատրաստ գնդակով դիմենք նոր ժամանակին, և մեր ամբողջ եռանդով աշխատենք նոր ուժերի յարաբերութեանց միջոցին պահել այն ազգային ազատութիւնը և յեղափոխութեան բարիքները, որոնց համար մեծ զոհեր տուինք վերջին երկու տարուայ ընթացքում»։

ԳՐԱԿ.-ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ.

ՀԱՅ ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՆԵՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՏԿԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ*)

2.

Վահրամ Գայֆճեան

Առաջին պատկերահանդէսին մասնակցել էր այս նկարիչը մի քանի փոքրիկ գործերով։ Նրա «Աշխատանք» նկարին նայողը չէր կարող չնկատել, որ տաղանդաւոր խոստացող մէկն է այդ նկարի հեղինակը։ Մեր յուսերն ու ակնկալիքները արդարանում են այժմ։ Նկարիչն հիմա շատ աւելի կայուն գործեր ունի, որոնց հմտութիւնն են ավելի շատ աւելի ուրախ բան տալիս նրա մասին։

Նախ պարզւում է այժմ նկարչի սիրած նիւթը և նրա նկարչական ձիրքերը։

Նրա մօտ 10 նկարների մէջ ձեռնարկեալ միջոց էլ համենձ են գալիս՝ կենդը, լոյսն ու բնութիւնը։ Երբ կին է նկարում, նրան լրացնում է բնութիւնը։ Երբ բնութիւն է նկարում, բնութեան էլ լրացնում է կնոջը։ Այս երկու տարրն իրար հետ շաղկապւում, բայց հետ միաւորում են լոյսով գոյներով։

Գայֆճեանը նկարում է այն կնոջը, որ Արևին է, կոլորիտ բամակելուց, ձիւնն ու ոսկեսուն, քաղցրիկ ու գըլայական։ Նա սիրում է կնոջ ոչ թէ փոխարկուած, ուժեղ կրքերի ու շարժումների մէջ դանդաղ վիճակը, այլ նրա հանգիստ, մեղմ դրութիւնը. օր. կինը դաշտի մէջ, կինը թէյի սեղանի մօտ, սիրոյ կարդալիս, հանգիստ նստած, ծաղիկների փնջի մօտ կանգնած և այլն։

Նա կնոջ ձայներն կատարելութիւնը տալիս է մեծ վարպետութեամբ։ Վերցնենք օր., մայիսեան առաւօտ նկարը։ Թունում նկարած է մեծ մասամբ կանաչ և մէկ մէկ գեղեցիկ տուող ակերներ, որոնց մազերը են յիշեցնում, նրանց կանաչութեան գոյնն ընկնում է դաշտի մէջ պառկած կնոջ շորերի վրայ և ամբողջ կանաչութեան փայլ տալիս, դէմքի վրայ խաղում է ծաղկաշուքներ։ Նմանապէս եղող կինը նմանում է թիթե, փափուկ, փխրուն փոփուկի, որի վրայ խաղում են մայիսեան գոյները։

Նոյնպիսի վարպետութեամբ է գրուած օր. X. նկարի մէջ նստած կնոջ կախեա կերպարանքը, Երբեմն կոկեղ, էլ ադանա ջերմութը ու գինաց տեղերի ու մաշկի և կոնտրաստութիւնը ամբողջականութեան։

Բնութեան տեսարանների մէջ նկարիչը նոյնպէս սիրում է ընդհանրապէս հանգիստ, մեղմ վիճակը. բնութիւնը առաւօտեան կամ ձմեռին արևի գեղեցկութիւնների շղթայում։

Այս նկարչին դրացնմերից ամեն-

*) Տես «Ժող. Ձայն», № 14

գոյն խնդիրը լոյսի հարցն է. եթէ լոյսի հարցը ամեն մի նկարչի գրաւման խնդիրն է, սակայն այս նկարչի ուշադրութեան յատուկ առարկան է։ Մաղիկը, բնութիւնը, կինը նրա համար են, որպէսզի իրենց արտացոլող արտայայտութիւն տան լոյսի այս ու այն ցոլցոլումներին, այս ու այն խաղերին։ Նրա նկարները ողողուած են բազմաթիւ տաղղ, խօսուն, ընդհանրապէս սերտ գոյներով և գոյնանիւանսներով։

Գոյները անթիւ երանգներով փոխւում են իրար հետ, իրար դէպ կեւում, իրար թարմանում, իրար մաշում, իրար վրայ ազդում, և այդպիսով առեղծում գոյների մի սիմֆոնիա, որը շոյում է դիտողի աչքերը և յուզում հոգին։

Նոյնում, զգում է, թէ որքան նուրբ է տեսնում նկարիչը բնութեան գոյները և որպիսի խոր հոծոյք է ապրում եղել բնութեան կամ արուեստական գոյներից մինչև այդ նկարների ստեղծագործութիւնը։

Անկասկած է, որ առաջնակ նշանաւոր են երևում Վ. Գայֆճեանի նկարների մէջ և եթ գոնէ հաստատած եմ, որ նա մեծ ճանապարհ կարող է կըել, եթէ անպակաս լինի աշխատանքը և թէ նրա առողջ ուղղութիւնը Ախալցխաւին չլինի (կատարելապէս առողջ տեղը Ախալցխան է նշանակած)։

Ռուբէն Օգանեզեան[?]

Այս նկարչի համար գոյնի և անկենդան բնութեան խնդիրները կենտրոնական նշանակութիւն չունեն, գոնէ այդ են սասում նրա ցուցադրած նկարները։ Նրա ուշադրութեան կենտրոնն է կազմում մարդը իր բազմազոյն շարժումներով, թէև նրան հետաքրքրում են նաև ձիեր, կովեր և մանկական քաշուն շարժումները նոյնպէս։

Նա նկարագրում է երևակայի, թէ կնոջ և թէ տղամարդու պլեր, վըի, մէկիք, ուսերի, կռռերի, ամբողջ մարմնի կատարուած ալեօ-ալեօ շարժումները զանազան պայմաններում մերկ, կիսամերկ, կամ հագուստով, հանգիստ կամ աշխոյժ։

Մարմնի մի մասի շարժմանը մասնակցում են նաև համապատասխան և հարևան մասերի շարժումները և ընդհանրութեան ամուլ բնական ազատութիւն։

Նկարիչը սիրում է դէմք և նրբութեամբ ցուցանում է դէմքի հոգեկան արտայայտութիւնը. նա ցոյց դէմքով ապրեցնում է ամբողջական մարդուն, մի քանի ծաղկան, խորհրդակցիկ դժուարութեամբ նկարի մէջ առանձնութիւն և տառապ բերում։

Նրա ձեռքի շարժումները, կարծես կատարուում են թեթև, առանց ճիգերի, առանց ժամանակը պահելու, այլ հենց այնպէս, բնական և հեշտ։

Այս յատկութիւնն առաւել ցայտուն մի մեծ պայման է, եթէ մարդ նրանից լուրջ օգուտ կը ստանայ։

Առանձնապէս աչքի են ընկնում նկարչի կատուներ, պ. Է. Ծ., Երևխաներ նկարները, Արևատ ող նկարները։

Հայ նկարչութեան մէջ մարդու մարմնի և շարժումների խնդիրը մինչև օրս առանձին ուշադրութեան առարկայ չի եղել. այդ ուղղութեամբ այս նկարիչը շատ բան պէտք կարող է տալ, եթէ բան տակին, ցանկութիւնը նրա մէջ վառ մնայ։ Մի դժուարութիւն սակայն. այս նկարիչը մարդու անդամները գիտակցօրէն ընդհանրացնում է, ցոյց է տալիս անտրամաբան, բայց նոյն ընդհանրութիւնը և հետաքրքրութիւնը ցոյց չի տալիս մարդու հոգեկան գիտակցութեան խնդրում, մարմնից հոգու հետ և հոգին մարմնի հետ. ամբողջ այն ծրագիրը, որը կարող է բնութիւն տալ երկարօրէն գեղարուեստ նկարչին տարբերելու։

Ռոսեան[?]

ԱՌԵՒՏՐԱ-ԱՐԴ. ԿԵԱՆՔ

Ռուսական վալիւտայի պահանջը

Ինչպէս յայտնի է, Թիֆլիսում մեծ չափերով գնում են ռուսական Նիկոլայեանի և Կերենսկի դրամները։ Ենորհիւ այդ փողերի մեծ պահանջի, նախատեսւում է աւելի քան ամեն տեսակ փողերի գնի կտրուկ բարձրանալը։ Ռուսական վալիւտայի խոշոր պահանջներ կան Պարսկաստանից, որ վաճառականները և սպեկուլեանտները աշխատում են ձեռք բերել այդ վալիւտան՝ Պարսկաստանում ապրանքներ գնելու համար։ Վերջին ժամանակներս, Պարսկաստանից դէպի Անդրկովկաս է արտահանւում մեծ քանակութեամբ զանազան ապրանք, բացառապէս մանուֆակտուրայ և ընդեղէններ, մանաւանդ մանուֆակտուրայ։

Ի նկատի ունենալով, որ Պարսկաստանում տակաւին չեն ընդունւում Անդրկովկասեան բոները, ուստի ստիպուած են վճարել ռուսական փողերով, որոնց ընթացքը, այդ պատճառով, սաստիկ բարձրանում է։ Այդ հանգամանքը պատճառ է լինում Անդրկովկասեան բոների գների ձգելուն և ներմուծուած ապրանքների գների բարձրանալուն, նամանաւանդ որ Պարսկաստանում ռուսական վալիւտայի ընթացքը գտնւում է շատ ասաւր[?] աստիճանի վրայ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ամսիս 8-ին, Ախալցխայից Բարժոմ գալու ժամանակ, քաղաքից մէկ ու կէս վերստի վրայ յարձակուեցին մեզ վրայ, կանգնեցնելով կառքը. չորս զինուոր և մէկ օֆիցեր, զինուած մաուզեր ատրճանակներով, յարձակուեցին ինձ վրայ և մաքրեցին պայուսակիցս տասնական վեց հազար երեք հարիւր ռուբլի կանխիկ դրամ։ Նոյն օրը Բարժոմի մօտ կանգնած պահակները, որոնք հարցնում են пропускъ, ինձանից խլեցին 3 փութ կարտոֆիլ չնայելով այն բանին, որ ես Ախալցխայի կոմենդանտից ունէի թոյլտւութիւն, միևնոյն ժամանակ խլեցին Դաթիկօ Զաթիաշվիլից հօթը դոյդ սանտամաննիր (չուաանք) և 60 ռուբլի փող։

Խորէն Աղաջանեան

Վկաներ՝ Մարտիրոս Իսահակեան, Յովհաննէս Բօրչեան, Փոնչօ Գէորգաձէ, Դաթիկօ Զաթիաշվիլի։

ՍՏԱՑՈՒԱԾ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

«Ժողովրդի Ձայն»-ի խմբագրատանը ստացուած են հետևեալ նամակները.

1. Нинѣ Ивановнѣ Арушановой.
2. Искуи Герасимовнѣ Карахановой (երկու նամակ)։
3. Karbis Sarian (նամակ և 1600 ռ. դրամ)։
4. Погосу Оганесяну.
5. Астхик Ситарян, Алексѣевская, № 9.
6. Самсону Богдановичу Теръ-Саркисову. Михайловскій пр., 130.

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԷԳԻԱ

Հրատարակիչ՝ Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւն

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՌՈՒՍԵՐԷՆԻ ՈՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ

Հայերի մէջ ... [illegible]

Նիկոլայեան № 30. ... Տ. Կ. Տէր-Դ... [illegible]

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ"-Ի

... [illegible]

ԶԵՄՍՏՒՈ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԵՒ ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ

ԳԻՐՔ

Գինը 50 կոպէկ.

... Головинскій пр. № 41 ...

Տպարան «Մշակ»—կառավ. Մ. Եփրեմեան և Ե. Մալխասեան, Լօրիս-Մելիքեան փող., № 32.